

סוגר חכמות

אח"ח 1234567

סימן יא

בירור סוף זמן קריאת חלקי הק"ש שחיוב קריאתם הוא רק מדרבנן, למעשה - והעולה מזה הלכה למעשה

בסי' י' נתבאר דחלקי הק"ש שחיוב קריאתם הוא רק מדרבנן יוצאים ידי חובה בקריאתם בשעת הדחק או בדיעבד גם אחרי הג' שעות, בתנאי שכבר יצא י"ח קריאת הפסוק הראשון - שהוא עיקר הק"ש - בתוך הג' שעות.

ונתבאר שם, דנראה דסוף הזמן שבו אפשר לצאת י"ח קריאת חלקי הק"ש שחיוב קריאתם הוא רק מדרבנן הוא עד סוף זמן ברכות ק"ש.

והנה, בענין סוף זמן ברכות ק"ש יש בזה מחלוקת גדולה בפוסקים, כדלהלן.

דשיטת הרא"ש בשם רב האי והטוש"ע היא - דסו"ז ברכות ק"ש אף בדיעבד ואף באונס הוא רק עד סוף שעה רביעית.

ושיטת החת"ס וה"משכנות יעקב" היא - דבדיעבד זמנם עד חצות היום, כתפילה. (ע"י בסמ"ג)

ושיטת המהרי"ל בשם מהר"ש היא - שאף בדיעבד אין לברך אחרי סוף שעה רביעית, אבל באונס יכול לברך עד חצות.

ושיטת הרמב"ם ורוב הראשונים היא - שזמנם לכתחילה כל היום, עד סוף היום.

ומה שנפסק בשו"ע כשיטת הרא"ש דסו"ז ברכות ק"ש הוא רק עד סוף שעה רביעית, זהו משום ספק ברכות להקל מחשש איסור ברכה לבטלה.

אבל לענין נידון דידן דסוף זמן קריאת חלקי הק"ש שחיוב קריאתם רק מדרבנן - אין בזה שום חשש ברכה לבטלה, ולכן פשוט שמי שעדיין לא יצא י"ח קריאת חלקי הק"ש שחיובם מדרבנן וכבר עברה שעה שלישית חייב להשתדל לקרותם עד סוף שעה רביעית, ואם כבר עברה שעה רביעית חייב להשתדל לקרותם עד חצות היום, ואם כבר עבר חצות היום חייב לחשוש לשיטת הרמב"ם וסיעתו שהיא **שיטת רוב הראשונים** [הסוברים שסו"ז ברכות ק"ש הוא כל היום וממילא אליבא דידהו גם סו"ז חלקי הק"ש שחיובם רק מדרבנן הוא ג"כ עד סוף היום]

ולכן חייב בקריאתם עד סוף היום. ודוק. א

והנה, כנ"ל סימנים ח"ט, זה פשוט שהשיטה המרכזית בפוסקים היא דכל החיוב קריאת שמע מדאורייתא הוא רק הפסוק הראשון בלבד, שהרי כך פוסקים הרוב הגדול של הראשונים וכן פסקו הב"י והרמ"א והגר"א.

ונהי דיש פוסקים שחששו להחמיר כשיטה הסוברת שכל פרשת "שמע" חיובה מדאורייתא, ויש שחששו להחמיר אף כשיטה הסוברת שגם פרשת "והיה אם שמוע" חיובה מדאורייתא, פשוט שזהו רק דחששו לדעות אלו **לחומרא**, אבל כו"ע

אוצר החכמה

א. **לכאורה** צ"ע על זה מהגמרא ברכות י"ג ב' מעובדא דרבי יהודה הנשיא שהיה מלמד תורה לרבים ובתוך זמן ק"ש היה אומר רק את הפסוק הראשון, וכאשר גמר ללמד כבר היה אחרי סו"ז ק"ש דהיינו אחרי סוף שעה שלישית, ואיפליגו בה תנאי אם רבי היה חוזר וגומר את הק"ש אחרי שגמר ללמד, דבר קפרא אומר אינו חוזר וגומרה, ור"ש ברבי אומר חוזר וגומרה.

ולפי הנ"ל צ"ע דעתו של בר קפרא, דהיאך אמר דאינו חוזר וגומרה והרי כל שאר חלקי הק"ש שחיוב קריאתם הוא רק מדרבנן זמנם [אליבא דשיטת הרמב"ם וסיעתו] כל היום וא"כ עדיין היה רבי חייב לכאורה לגומרם עד סוף היום? וי"ל, דס"ל לבר קפרא דכיון דעיקר זמנם לכתחילה הוא עד סוף שעה שלישית, ועד אז היה רבי מלמד תורה לרבים והיה בבחינת עוסק במצוה פטור מן המצוה, שוב לא מתחדש החיוב אחרי סוף שעה שלישית.

ור"ש ברבי חולק וסובר שהיה חוזר וגומרה - ויש כמה דרכים להסביר את דעתו. **והנה**, הרמ"א בסי' ק"ו ס"ב פסק עפ"י האי עובדא דרבי יהודה הנשיא, דהמלמד תורה לאחרים בכל זמן ק"ש של שחרית, פוסק רק כדי לקרוא פסוק ראשון של ק"ש בלבד, וכתבו על זה האחרונים מובאים להלכה ב"משנה ברורה" סי' ק"ו סק"ט דאחרי גמר לימודו לאחרים "טוב שיגמור את כל הק"ש אף שעבר זמנה" והיינו דפסקו להלכה כדעת ר"ש ברבי שרבי יהודה הנשיא היה חוזר וגומרה, דלא כבר קפרא (עי' מג"א סי' ק"ו סק"ה). ויש לדייק מדוע כתבו רק ד"טוב" שיגמור כל הק"ש, ולא שחייב מדינא לגומרה, והרי כנ"ל סוף זמן חלקי הק"ש שחיוב קריאתם הוא רק מדרבנן איננו בסוף הג' שעות אלא מאוחר יותר?

הביאור בזה הוא עפ"י הנ"ל, דסבירא להו להנך אחרונים דאף ר"ש ברבי מודה ביסוד הנ"ל לבר קפרא שכיון דעיקר זמן חלקי הק"ש שחיובם הוא רק מדרבנן הוא עד סוף הג' שעות ועד אז היה מלמד תורה לאחרים היה עד אז בבחינת עוסק במצוה פטור מן המצוה ושוב לא מתחדש החיוב אחרי סוף השעה השלישית, אלא אף לר"ש ברבי הוא רק "טוב" שיגמור את כל הק"ש אחרי סוף השעה השלישית, ולא חיוב מדינא. ודוק.

אוצר החכמה

לא פליגי דודאי אי אפשר להקל נגד הדעה המרכזית בפוסקים הסוברים שרק הפסוק הראשון בלבד הוא מדאורייתא.

והנה, לפי השיטה המרכזית הזו של הפוסקים שרק פסוק ראשון הוא מדאורייתא יוצאת גם חומרא, משום דלשיטה זו כל שאר-הק"ש חיובה רק מדרבנן וממילא סוף זמנה של כל שאר-הק"ש איננו לפי"ז בסוף הג' שעות אלא יותר מאוחר - בסוף זמן ברכות ק"ש.

ונמצא להלכה למעשה, דמי שכבר יצא ידי חובת קריאת הפסוק הראשון (שהוא עיקר הק"ש) בתוך הג' שעות, ועדיין לא קרא את שאר-הק"ש וכבר עברה סוף השעה השלישית, פשוט שחייב הוא לקרות את כל שאר-הק"ש בתוך השעה הרביעית², ואם כבר עברה השעה הרביעית חייב לקרותה עד חצות היום, ואם כבר עבר חצות היום חייב לחשוש לשיטת הרמב"ם וסיעתו **שהיא שיטת רוב הראשונים** [הסוברים שסו"ז ברכות ק"ש הוא כל היום וממילא אליבא דידהו גם סו"ז חלקי הק"ש שחיובם רק מדרבנן הוא ג"כ עד סוף היום] ולכן **חייב הוא לקרותה עד סוף היום, וכל זה חיוב גמור מעיקר דין חובת ק"ש עם חיוב הדקדוק באותיות וכו'**, ולא הידור בעלמא.

ואעפ"י שלא ראיתי מי שעמד בזה, פשוט וברור שכך היא ההלכה למעשה מהטעם הנ"ל, והניחו לי מן השמים מקום להתגדר בו.

ב. שהרי שיטת רב האי גאון והרא"ש והטוש"ע שסו"ז ברכות ק"ש, וממילא גם סו"ז קריאת חלקי הק"ש שחיוב קריאתם רק מדרבנן, הוא עד סוף שעה רביעית.

סיכום סימן יא

הור"ח 1234567

פשוט, כנ"ל סי' חי-ט', שהשיטה המרכזית בראשונים ובפוסקים היא דכל החיוב ק"ש מדאורייתא הוא רק הפסוק הראשון בלבד. ונהי' דיש פוסקים שחוששים להחמיר טפי כנ"ל, אבל כו"ע לא פליגי דודאי אי אפשר להקל נגד השיטה המרכזית הזו.

משיטה מרכזית זו יוצאת גם חומרא, משום דלשיטה זו כל שאר הק"ש חיובה רק מדרבנן וממילא סוף זמנה של כל שאר הק"ש איננו לפי"ז בסוף הג' שעות, אלא מאוחר יותר - בסו"ז ברכות ק"ש, ונמצא להלכה למעשה כדלהלן:

הור"ח 1234567

אוצר החכמה

הור"ח 1234567

דמי שכבר יצא ידי חובת קריאת הפסוק הראשון של ק"ש בתוך הג' שעות, ועדיין לא קרא את שאר הק"ש וכבר עברו הג' שעות, פשוט שחייב הוא לקרוא את כל שאר הק"ש בתוך השעה הרביעית, ואם כבר עברה השעה הזו חייב לקרותה עד חצות היום, ואם כבר עבר חצות חייב לחשוש לשיטת הרמב"ם וסיעתו שהיא שיטת רוב הראשונים (הסוברים שסו"ז ברכות ק"ש הוא כל היום וממילא אליבא דידהו גם סו"ז חלקי הק"ש שחיובם רק מדרבנן הוא ג"כ עד סוף היום) ולכן חייב הוא לקרותה עד סוף היום, וכל זה חיוב גמור מעיקר דין חובת ק"ש עם חיוב הדקדוק באותיות וכו', ולא הידור בעלמא.

אוצר החכמה

וכל זה כנ"ל דוקא אם כבר יצא י"ח קריאת הפסוק הראשון בתוך הג' שעות.

(ואעפ"י שלא ראיתי מי שעמד בזה, פשוט שכך היא החלכה למעשה מהטעם הנ"ל, והניחו לי מן השמים מקום להתגדר בו)

הדפסה ברזולוציה מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התוכנה

עומקה של הלכה בורשטין, דוד יהודה בן שלמה עמוד מס': 132 הודפס ע"י אוצר החכמה

סימן יב

הקורא ק"ש בלי ברכותיה לפני התפילה, כי רואה שלא יספיק לקרותה עד סוף הג' שעות, מתי עדיף שיצא ידי חובת הזכרת יציאת מצרים - האם ג"כ בתוך הג' שעות, או דוקא רק אח"כ בק"ש שיקרא עם ברכות הק"ש?

[הגהות]

בענין הקורא ק"ש בלי ברכותיה לפני התפילה כי רואה שלא יספיק לקרותה אח"כ עד סוף הג' שעות, פסקו הטור בשם רבינו יהודה החסיד והב"י והרמ"א (סוסי" מ"ו) שיקרא בק"ש שבקרבנות רק את הפסוק הראשון (עם בשכמל"ו), משום דסבירא להו שחוב ק"ש מן התורה הוא רק לקרוא את הפסוק הראשון בלבד.

[אוצר החכמה]

ויש לעיין בזה, שהרי מקורם לדין זה הוא מעובדא דרבי יהודה הנשיא שבגמרא ברכות י"ג ב' (כמבואר בטור וב"י סוסי" מ"ו, ובתשב"ץ קטן סי' רי"ט) ושם מפורש בגמרא דהוה מהדר בעת שלימד תורה לרבים אשמעתא דאית בה יציאת מצרים כדי להזכיר יציאת מצרים בזמנה דהיינו בתוך הג' שעות, ומכאן פסקו כל הפוסקים דאעפ"י שמדאורייתא חיוב הזכרת יציאת מצרים זמנו כל היום אעפ"י רבנן קבעו דלכתחילה צריך להזכיר יציאת מצרים דוקא בתוך זמן ק"ש דהיינו בתוך הג' שעות.

וא"כ תימה, כיצד פסקו רבינו יהודה החסיד והב"י והרמ"א שיקרא בק"ש שבקרבנות בתוך הג' שעות רק את הפסוק הראשון (עם בשכמל"ו), והרי לכתחילה חייב הוא גם להזכיר את יציאת מצרים בתוך הג' שעות. ^א

א. אותה קושיא קשה גם על המג"א (סי' מ"ו סקט"ז) שכתב שצריך לקרוא בק"ש שבקרבנות את כל הפרשה הראשונה, וגם הוא לא כתב כלל שצריך להזכיר גם את יציאת מצרים בתוך הג' שעות.

קושיא זו הקשה ה"פרי חדש" (בסי' מ"ו סק"ט), והכריח מזה שאכן צריך לקרוא בתוך הג' שעות גם את פרשת ציצית, שבפסוק האחרון שבה מזכיר את יציאת מצרים.¹ והעתיקו דבריו לדינא הרבה אחרונים.

אולם, המעיין היטב בכל דברי רבינו יהודה החסיד (הני"ל המובאים בטור סוסי' מ"ו, ובתשביץ קטן סי' רי"ט) והב"י והרמ"א הני"ל (שבסוסי' מ"ו) והמג"א (שם בסקט"ו) יראה בעליל שלא הזכירו כלל שאדם זה שלא יספיק לקרוא את הק"ש עד סוף הג' שעות חייב להזכיר בק"ש שבקרבות גם את יציאת מצרים. ואדרבה, משתיקתם הרועמת מדכתבו רק שחייב לקרוא את הפסוק הראשון שבק"ש בלבד (עם בשכמל"ו. או את כל פרשת שמע - למג"א) ולא כתבו כלל שחייב גם להזכיר אז את יציאת

ב. ויש לעיין בזה, דהנה בשלמא ל"פרי חדש" לשיטתו דס"ל דמן התורה החיוב הוא לקרוא גם את כל פרשת "שמע" וכל פרשת "והיה אם שמוע", וממילא לדידיה חייב הוא לקרוא (בק"ש שבקרבות) בתוך הג' שעות גם את כל פרשיות "שמע" ו"היה אם שמוע", על זה מוסיף שפיר ה"פרי חדש" שצריך לקרוא בתוך הג' שעות גם את פרשת ציצית משום חיוב הזכרת יציאת מצרים בתוך הג' שעות.

אבל לשיטת רבינו יהודה החסיד והב"י והרמ"א דס"ל דמן התורה החיוב הוא רק לקרוא את הפסוק הראשון ובתוך הק"ש שבקרבות קורא רק את הפסוק הראשון (וכן למג"א שקורא אז רק את כל פרשת שמע) א"כ אם יקרא בתוך הק"ש שבקרבות את פרשת ציצית נמצא שיצא י"ח קריאת פרשת ציצית לפני שיקרא אח"כ (עם ברכות הק"ש) את שאר פרשת שמע ואת פרשת "והיה אם שמוע", והא קי"ל (שו"ע סי' ס"ד ס"א) דלכתחילה אסור לקרוא את הפרשיות למפרע זו מזו.

וי"ל, דלדידהו יקרא בתוך הג' שעות רק את הפסוק האחרון שבפרשת ציצית "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם כו".

(וא"ת, א"כ נמצא שיוצא י"ח קריאת פסוק זה לפני שיקרא אח"כ עם ברכות הק"ש את שאר פרשת ציצית, והוי קריאת הפסוקים למפרע שבזה לא יוצאים י"ח כלל אפי' לא בדיעבד כמבואר בשו"ע סי' ס"ד ס"א ושם במ"ב סק"א.

זו אינה קושיא, כי כאשר קורא בתוך הג' שעות את הפסוק האחרון שבפרשת ציצית קורא אותו רק מדין חיוב הזכרת יצי"מ בלבד ולא מדין חיוב ק"ש, וכשיקרא את פרשת ציצית אח"כ עם ברכות הק"ש יקרא אותה כולה כסידרה מדין חיוב ק"ש, ויצא בכולה כולל הפסוק האחרון כסידרה מדין חיוב ק"ש).

ואפשר גם לצאת בתוך הג' שעות את חיוב הזכרת יצי"מ ע"י קריאת פסוק אחר כגון (כדכתב בשו"ע הגרש"ז סי' מ"ו ס"ט) ע"י הפסוק "אנוכי ה' אלוקיך המעלך מארץ מצרים כו" שבפסוקי דזימרה.

מצרים, נראה בעליל דלא סבירא להו כ"פרי חדש" הנ"ל, אלא סבירא להו שאכן אדם זה איננו צריך להזכיר כלל את יציאת מצרים בתוך הג' שעות, דאדרבה עדיף טפי שבכה"ג לא יצא כלל י"ח הזכרת יציאת מצרים בתוך הג' שעות, אלא דוקא רק אח"כ בק"ש שיקרא עם ברכותיה ע"י קריאת פרשת ציצית שבפסוק האחרון שבה מזכיר את יציאת מצרים, והוא מטעם נכבד ונפלא שנבאר כאן.

דהנה, לעיל בסי' י' כבר הוקשה לנו על רבי יהודה החסיד והב"י והרמ"א, מדוע פסקו לומר בק"ש שבקרבנות רק את הפסוק הראשון (עם בשכמל"ו). ולהמגי"א - רק את כל פרשה ראשונה) והלא גם את חלקי הק"ש שחיוב קריאתם הוא רק מדרבנן יש חיוב **לכתחילה** לקרוא בתוך הזמן של הג' שעות, וא"כ היה להם לפסוק שיש לקרוא את כל הק"ש בשלמותו בק"ש שבקרבנות בתוך הג' שעות, ולא רק את הפסוק הראשון. ^ד

ונתבאר, דבכוונה תחילה פסקו כן, משום שרצו שברכות הק"ש (שיברך אחרי הג' שעות) יחולו לכל הפחות על חלקי הק"ש שחיוב קריאתם מדרבנן.

דסבירא להו, דמי שיקרא את הק"ש שעם ברכות ק"ש רק אחרי הג' שעות, צריך לקרוא בתוך הג' שעות רק את חלקי הק"ש שחיוב קריאתם מדאורייתא (כולל בשכמל"ו), אבל את חלקי הק"ש שחיוב קריאתם הוא רק מדרבנן צריך **הוא לקרוא דוקא רק אחרי הג' שעות עם ברכות הק"ש**, כדי שלא לנתק את ברכות הק"ש מכל הק"ש של חיוב, כדי שיחולו הברכות לכל הפחות על חלקי הק"ש שחיוב קריאתם מדרבנן.

ג. וא"ת, דילמא מה שלא כתבו שחייב גם להזכיר את יציאת מצרים הוא משום דממילא הוא מזכיר את יציאת מצרים בפסוקי דזימרה כגון באומרו בפסוד"ז את הפסוק "אנוכי ה' אלוקיך המעלך מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו"?

תשובה לדבר, דזה אינו, משום שהב"י והרמ"א והמג"א (בסי' ס') סוברים דעכ"פ מצוות דאורייתא - כגון מצוות הזכרת יציאת מצרים ביום - צריכות כוונה לעיכובא, וכיון דבסתמא אין אדם מכוון לצאת ידי חובת הזכרת יצי"מ בפסוד"ז, היה לפוסקים הנ"ל להודיענו שבנידון דידן צריך לכוון לצאת ידי חובת הזכרת יצי"מ בפסוד"ז בתוך הג' שעות, ומדלא הזכירו זה כלל אכן נראה בעליל דלא סבירא להו כלל כ"פרי חדש", כדכתבנו.

ד. ולא דמי לעובדא דרבי יהודה הנשיא שבגמרא י"ג ב', דשאני התם שהיה מלמד תורה לרבים ולכן לא יכל לקרוא יותר מפסוק ראשון בתוך הג' שעות משום ביטול תורה דרבים, משא"כ בנידון דידן.

נמצא דלדידהו, בנידון דידן צריך הוא לקרוא את פרשת שמע מ"ואהבת את ה' אלוקיך וכו'" וכן את כל פרשת "והיה אם שמוע" דוקא רק אחרי הג' שעות עם ברכות הק"ש.

הנ"ל דלדידהו

והנה, סבירא להו שגם לא יקרא את פרשת ציצית (בק"ש שבקרבות) בתוך הג' שעות משום דסברי דצריך שיקרא עם ברכות הק"ש מה שיותר חלקים של ק"ש של חיוב. [ועוד, דנמצא שיצא י"ח קריאת פרשת ציצית לפני שיקרא אח"כ עם הברכות ק"ש את שאר פרשת שמע ואת פרשת והיה אם שמוע, והרי קיי"ל בשו"ע סי' ס"ד ס"א דלכתחילה אסור לקרוא את הפרשיות למפרע זו מזו].

ואין לומר שיצא ידי חובת הזכרת יצי"מ בתוך הג' שעות ע"י קריאת הפסוק "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים כו'" בלבד (או ע"י קריאת פסוק אחר), משום דסבירא להו לכל גדולי הפוסקים הנ"ל (הטור בשם ר"י החסיד, והב"י, והרמ"א, והמג"א) דתקנת חכמים כתיקנה לכתחילה היא שיש לצאת י"ח הזכרת יצי"מ **כחלק מקריאת כל פרשת ציצית כחלק מהק"ש של חיוב שנאמרת עם ברכות הק"ש**.

דסבירא להו דעדיף טפי לצאת י"ח הזכרת יצי"מ כתקנת חכמים כתיקנה דהיינו **כחלק מהק"ש של חיוב שתיאמר עם ברכות הק"ש** אף אחרי הג' שעות, מאשר שיצא י"ח הזכרת יצי"מ ע"י קריאת פסוק אחד בנפרד **שאז הזכרה זו איננה חלק מהק"ש של חיוב שנאמרת עם ברכות הק"ש**, אף שבאופן זה היה מזכיר את יצי"מ בתוך הג' שעות. ודוק.

ואין להקשות מעובדא דרבי יהודה הנשיא שבגמרא י"ג ב' שהקפיד לצאת י"ח הזכרת יצי"מ ע"י שמעתתא דאית בה יציאת מצרים בתוך הג' שעות, ולא ע"י פרשת ציצית כחלק מהק"ש של חיוב שתיאמר עם ברכות הק"ש אחרי הג' שעות, דשאני עובדא דרבי יהודה הנשיא שלא היה לו אחרי הג' שעות ק"ש של חיוב כלל, כמו שנבאר.

דהנה, רבי יהודה הנשיא היה עסוק בלימוד תורה לרבים עד סוף הג' שעות, ונמצא דבתוך הג' שעות היה במצב של עוסק במצוה פטור מן המצוה ולכן עד סוף הג' שעות היה פטור לגמרי מקריאת כל שאר חלקי הק"ש שאחרי הפסוק הראשון.

וכיון שהיה פטור מקריאת כל שאר חלקי הק"ש בתוך כל הג' שעות - שהוא עיקר הזמן של ק"ש - לא מתחדש עליו חיוב של קריאת כל שאר חלקי הק"ש אחרי הג' שעות. ^ה

[אוצר החכמה]

ומה שאמר שם בגמ' ר"ש ברבי שאחרי גמר הלימוד לרבים היה רבי יהודה הנשיא חוזר וגומר את כל הק"ש, אין זה משום חיוב מדינא אלא רק ענין בעלמא, וכמו שאכן פסקו האחרונים (מובאים ב"משנה ברורה" סי' ק"ו סק"ט, ועיי"ש בסי' ק"ו במג"א סק"ה) עפ"י הדברים הללו של ר"ש ברבי דבכה"ג שלימד תורה לרבים בכל הג' שעות, אחרי גמר לימודו רק **"טוב"** שיגמור את כל הק"ש אף שעבר זמנה", ולא כתבו שחייב מדינא לעשות כן, אלא רק "טוב" - ענין בעלמא. ודוק.

[אוצר החכמה]

והא דסברי כל גדולי הפוסקים הנ"ל דעדיף טפי לצאת י"ח הזכרת יצי"מ בפרשת ציצית שנאמרת עם ברכות הק"ש אף שקורא את הפרשה אחרי הג' שעות, מאשר לצאת י"ח הזכרת יצי"מ בתוך הג' שעות בפסוק או הלכה בפני עצמם, זהו דוקא כשיוצא י"ח בפרשת ציצית **כחלק מהק"ש של חיוב** שנאמרת עם ברכות הק"ש, ולא כחלק מק"ש של פטור. ופשוט.

[1234567]

ה. תשובה זו נצרכת לשיטת הרמב"ם וסיעתו הסוברים דזמן ברכות ק"ש, וממילא גם זמן חלקי הק"ש שחיוב קריאתם רק מדרבנן - הוא כל היום. אבל לשיטת הרא"ש וסיעתו הסוברים דסוף זמן ברכות ק"ש הוא בסוף שעה רביעית, וממילא לדידהו גם סוף זמן חלקי הק"ש שחיוב קריאתם רק מדרבנן הוא סוף שעה רביעית, לדידהו גם בלאו הכי לא קשיא, דלדידהו אפשר גם לומר דכאשר רבי יהודה הנשיא גמר ללמד תורה לרבים כבר היה אחרי סוף שעה רביעית שאז כבר אי אפשר לברך ברכות ק"ש וממילא גם נגמר אז לגמרי הזמן של קריאת חלקי הק"ש שחיוב קריאתם רק מדרבנן. ובוזה מבואר ג"כ איך בר קפרא אמר שלא היה חוזר וגומרה.

סיכום סימן יב

בדין חובת הזכרת יציאת מצרים כל יום, תקנת חכמים כתיקנה לכתחילה היא שיצאו י"ח הזכרת יצי"מ דוקא ע"י פרשת ^{אוצר החכמה} ציצית שבה הפסוק "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם כו'", כדי שיצאו י"ח הזכרת יצי"מ ^{אוצר החכמה} כחלק מהק"ש של חיוב שנאמרת בתוך הג' שעות עם ברכות הק"ש, וזה מוסכם לכו"ע.

אולם, בנידון של מי שקורא ק"ש בלי ברכותיה לפני התפילה כי רואה שלא יספיק לקרותה אח"כ עד סוף הג' שעות, שחייב לקרוא לפני התפילה את חלקי הק"ש שחיוב קריאתם מדאורייתא, מצינו בנידון זה מחלוקת בפוסקים כיצד לנהוג במקרה זה עם חיוב הזכרת יצי"מ. ^{אוצר החכמה}

זה"פרי חדש" כתב (בסי' מ"ו סק"ט) שגם במקרה זה צריך לכתחילה לצאת ידי חובת הזכרת יצי"מ בתוך הג' שעות, והעתיקו דבריו לדינא הרבה אחרונים. ^{אוצר החכמה}

אולם לענ"ד האחרונים הללו לא שמו ליבם לזה שגדולי הפוסקים דהיינו הטור בשם רבי יהודה החסיד, והב"י, והרמ"א, והמג"א, פליגי על זה, וסברי שבנידון זה דוקא עדיף טפי שלא לצאת י"ח הזכרת יצי"מ כלל בתוך הג' שעות, משום דסבירא להו דעדיף טפי לצאת י"ח הזכרת יצי"מ כתקנת חכמים כתיקנה דהיינו כחלק מהק"ש של חיוב **שתיאמר עם ברכות הק"ש** אף אחרי הג' שעות, מאשר שיצא י"ח הזכרת יצי"מ בתוך הג' שעות שאז הזכרה זו איננה חלק מהק"ש של חיוב שנאמרת עם ברכות הק"ש.

דפוס סימני

דפוס סימני

סימן יג

¹²³⁴⁵⁶⁷ **להלכה למעשה, הקורא ב"ש בלי ברכותיה לפני**
^{אוצר החכמה} **התפילה כי רואה שלא יספיק לקרותה עד סוף הג' שעות**
- איזה חלקים מהק"ש עליו לקרוא לפני
התפילה, ואיזה חלקים עדיף שיקרא דוקא רק אח"כ
עם ברכות הק"ש?

1234567

1234567

עפ"י היסודות שנתבררו בסימנים ח' - י"ב

בסי' י' נתברר יסוד גדול שמוסכם לכל הפוסקים, דהקורא ק"ש בלי ברכותיה לפני התפילה כי רואה שלא יספיק לקרותה אח"כ עד סוף הג' שעות, צריך לקרוא רק את חלקי הק"ש שחיוב קריאתם ¹²³⁴⁵⁶⁷מדאורייתא (כולל בשכמל"ו), אבל את חלקי הק"ש שחיובם רק מדרבנן ¹²³⁴⁵⁶⁷צריך **הוא לקרוא דוקא רק אחרי הג' שעות עם ברכות הק"ש**, כדי שלא לנתק את ברכות הק"ש מק"ש של חיוב.

הטור בשם רבי יהודה החסיד, והב"י, והרמ"א (סוסי' מ"ו) פוסקים שחיוב ק"ש מדאורייתא הוא רק לקרוא את הפסוק הראשון בלבד, ועפ"י פסקו דהקורא ק"ש בלי ברכותיה לפני התפילה כי רואה שלא יספיק לקרותה אח"כ עד סוף הג' שעות, יקרא רק את הפסוק הראשון (עם בשכמל"ו), ואילו את כל שאר הק"ש יקרא דוקא רק אחרי הג' שעות עם ברכות הק"ש כדי שהברכות יחולו על מה שיותר חלקי ק"ש של חיוב.

המג"א וה"משנה ברורה" - פוסקים בסתמא כדעת הב"י והרמ"א הנ"ל, אלא שהם מביאים את הדעה הסוברת - שהחיוב מן התורה הוא לקרוא את כל פרשת "שמע" - כדעת **"יש אומרים"**, דהם סוברים שמצד חומרא, ולא מעיקר הדין, יש להחמיר ולחוש לדעה זו. וכן חששו לדעה זו להחמיר הרבה אחרונים. ולפי מה שנתברר בסי' א' דכמה מהראשונים סוברים כן, אף שהם מיעוט ראשונים ממש, אכן ראוי לחשוש להם לחומרא בדאורייתא, ולכן בנידון דידן יש לקרוא לפני התפילה בתוך הג' שעות את כל פרשת "שמע".

אולם, לענין: א) קריאת פרשת "והיה אם שמוע".

ב) קריאת פרשת ציצית עם הזכרת יציאת מצרים שבה.

בשני אלה יש לדון בנידון דידן מתי עדיף לקרותם כדי לצאת י"ח בקריאתם, ונבאר על ראשון ראשון.

הנהיג רמב"ם

(א) לענין פרשת "והיה אם שמוע"

זה תלוי בשאלה האם יש לחשוש לשיטה שגם פרשת "והיה אם שמוע" חיוב קריאתה מדאורייתא. דאם נחשוש לשיטה זו, צריך לקרות גם את פרשת "והיה אם שמוע" לפני התפילה, ואם לא נחשוש לשיטה זו, אזי אדרבה, עדיף שלא לקרות את "והיה אם שמוע" כלל בתוך הג' שעות, אלא דוקא רק אחרי הג' שעות עם ברכות הק"ש כדי שהברכות יחולו על מה שיותר חלקי ק"ש של חיוב.

בסי' ט' נתברר שאין לחשוש כלל לשיטה זו שגם "והיה אם שמוע" חיוב קריאתה מדאורייתא, כי נתברר ביסודיות דהיא שיטת יחיד בלבד בראשונים (של ראשון לא מפורסם) נגד כל הראשונים ממש כולל הרמב"ם שכולם חולקים על זה.

הנהיג רמב"ם

(ב) לענין פרשת "ציצית" עם הזכרת יציאת מצרים שבה.

זה תלוי במחלוקת בזה שנתבררה לעיל בסי' י"ב. דדעת ה"פרי חדש" דגם בנידון דידן יש לנהוג כפי שקבעו חז"ל דלכתחילה צריך לצאת י"ח הזכרת יציאת מצרים בתוך הג' שעות. והעתיקו דבריו לדינא הרבה אחרונים.

אולם שם נתברר דלענ"ד הם לא שמו ליבם לזה שגדולי הפוסקים דהיינו הטור בשם רבי יהודה החסיד, והב"י, והרמ"א, והמג"א, פליגי על זה וסברי דאדרבה, בנידון דידן דוקא עדיף לצאת י"ח פרשת ציצית וי"ח הזכרת יצי"מ דוקא אחרי הג' שעות בק"ש שתיאמר עם ברכות הק"ש, כדי שלא לנתק את הק"ש של חיוב ואת הזכרת יצי"מ שבה מברכות הק"ש.

מכל הנ"ל עולה בידינו, דאף שיש בנידון דידן ד' אפשרויות, כדלהלן, העיקר נראה להלכה למעשה כאפשרות א' מהטעמים שנתבארו בהרחבה לעיל, ושנסכם כאן בקצרה.

אפשרות א) לקרוא לפני התפילה בתוך הג' שעות רק עד סוף פרשת "שמע". ואת כל שאר הק"ש כולל הזכרת יצי"מ לקרוא דוקא רק אח"כ בק"ש שיקרא עם ברכות הק"ש.

כן הוא אליבא דגדולי הפוסקים הטור, הב"י, הרמ"א, והמג"א.

דס"ל שאין לחשוש כלל למ"ד ש"והיה אם שמוע" חיובה מדאורייתא. ואכן כן עולה מהבירור היסודי של דעות הראשונים בזה, שנתברר בסי' ח'.
וס"ל דאת כל שאר הק"ש שחיובה רק מדרבנן, כולל הזכרת יצי"מ, יש לקרוא דוקא רק אח"כ בק"ש שיקרא עם ברכות הק"ש כדי שלא לנתק את הק"ש של חיוב ואת הזכרת יצי"מ שבה מברכות הק"ש.

אפשרות ב) לצאת י"ח קריאת כל הק"ש כולה לפני התפילה בתוך הג' שעות, כולל הזכרת יצי"מ בפסוק האחרון שבק"ש כן היא דעת ה"פרי חדש" ועוד אחרונים.

דלענין "והיה אם שמוע" הם חוששין למ"ד שחיובה מדאורייתא. אולם בסי' ט' נתבאר דלאחר הבירור היסודי של דעות הראשונים בזה נראה שגם הם יודו שאין לחשוש לזה, וממילא, יש לקרוא את "והיה אם שמוע" דוקא רק אח"כ בק"ש שיקרא עם ברכות הק"ש כדי שלא לנתק את הק"ש של חיוב מברכות הק"ש.
ולענין פרשת ציצית - סוברים אחרונים אלו שגם בנידון דידן צריך להזכיר את יצי"מ לכתחילה בתוך הג' שעות. אולם בסי' י"ב נתברר כנ"ל דגדולי הפוסקים הטור, הב"י, הרמ"א, והמג"א, פליגי על זה וסברי שאין לנתק את חיוב קריאת פרשת ציצית והזכרת יצי"מ שבה מברכות הק"ש.

אפשרות ג) לקרוא לפני התפילה בתוך הג' שעות רק עד סוף פרשת "שמע". אבל גם להזכיר אז את יצי"מ ע"י קריאת הפסוק "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם כו".

מי שעושה כן שפיר אינו חושש למ"ד ש"והיה אם שמוע" חיובה מדאורייתא. אבל סובר כאחרונים הנ"ל שגם בנידון דידן צריך להזכיר את יצי"מ לכתחילה בתוך הג' שעות - דלא כדעת גדולי הפוסקים הנ"ל בזה.

אפשרות ד) לקרוא לפני התפילה בתוך הג' שעות עד סוף פרשת "והיה אם שמוע". ואת פרשת ציצית עם הזכרת יצי"מ שבה לקרוא דוקא רק אח"כ בק"ש שיקרא עם ברכות הק"ש.

מי שעושה כן סובר כגדולי הפוסקים הנ"ל לענין הזכרת יצי"מ. אבל חושש למ"ד ד"והיה אם שמוע" חיובה מדאורייתא. אולם כנ"ל לאחר הבירור היסודי של דעות הראשונים בזה נראה שכו"ע יודו דאין לחשוש לזה.

סיכום סימן יג

לדפוס

בנידון דידן אף שאפשר לעשות בזה כאחת מג' האפשרויות דלהלן, הנכון יותר הוא לעשות כאפשרות א' מהטעמים שנתבארו בהרחבה לעיל ושנמכם כאן בקצרה.

אח"כ 12.24.567

אפשרות א') לקרוא לפני התפילה בתוך הג' שעות רק עד סוף פרשת "שמע". ואת כל שאר הק"ש כולל הזכרת יצי"מ לקרוא דוקא רק אח"כ בק"ש שיקרא עם ברכות הק"ש.

כן הוא אליבא דגדולי הפוסקים הטור, הב"י, הרמ"א, והמג"א.

אח"כ 12.24.567

דס"ל שאין לחשוש כלל למ"ד ש"והיה אם שמוע" חיובה מדאורייתא. ואכן כן עולה מהבירור היסודי של דעות הראשונים בזה, שנתברר בסי' ח'. וס"ל דאת כל שאר הק"ש שחיובה רק מדרבנן, וגם הזכרת יצי"מ, יש לקרוא דוקא רק אח"כ בק"ש שיקרא עם ברכות הק"ש כדי שלא לנתק את הק"ש של חיוב ואת הזכרת יצי"מ שבה מברכות הק"ש.

אפשרות ב') לצאת י"ח קריאת כל הק"ש כולה לפני התפילה בתוך הג' שעות, כולל הזכרת יצי"מ בפסוק האחרון שבק"ש.

כן היא דעת ה"פרי חדש" ועוד אחרונים.

דלענין "והיה אם שמוע" הם חוששין למ"ד שגם היא חיובה מדאורייתא. אולם בסי' ט' נתבאר דלאחר הבירור היסודי של דעות הראשונים בזה נראה שגם הם יודו שאין לחשוש לזה, וממילא אדרבה, יש לקרוא את "והיה אם שמוע" דוקא רק אח"כ בק"ש שיקרא עם ברכות הק"ש כדי שלא לנתק את הק"ש של חיוב מברכות הק"ש.

ולענין פרשת ציצית - סוברים אחרונים אלו שגם בנידון דידן צריך להזכיר את יצי"מ לכתחילה בתוך הג' שעות. אולם בסי' י"ב נתברר כנ"ל דגדולי הפוסקים, הטור, הב"י, הרמ"א, והמג"א, פליגי על זה וסברי שאין לנתק את חיוב קריאת פרשת ציצית והזכרת יצי"מ שבה מברכות הק"ש.

אפשרות ג') לקרוא לפני התפילה בתוך הג' שעות רק עד סוף פרשת "שמע". אבל גם להזכיר אז את יצי"מ ע"י קריאת הפסוק "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם כו'".

מי שעושה כן שפיר אינו חושש למ"ד ש"והיה אם שמוע" חיובה מדאורייתא.
אבל סובר כאחרונים הנ"ל שגם בנידון דידן צריך להזכיר את יצי"מ לכתחילה בתוך
הגי' שעות - דלא כדעת גדולי הפוסקים הנ"ל בזה.

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התוכנה
עומקה של הלכה בורשטין, דוד יהודה בן שלמה עמוד מס': 143 הודפס ע"י אוצר החכמה

תוצר חלכסות

קיצור סימנים

מספר

1234567

ח - יג

מספר 1234567

מספר חלכסות

מספר חלכסות

הדפסה ברזולוציה מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

עומקה של הלכה בורשטין, דוד יהודה בן שלמה עמוד מס: 144 הודפס ע"י אוצר החכמה

כל מה שנתברר בסימנים ח-יג - בקיצור

אוצר החכמה

א.

הרוב הגדול של הראשונים, ובכללם הרמב"ם, פוסקים דמדאורייתא כל החיוב הוא רק לקרוא את הפסוק "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד" (עם כוונה להבין את פירוש המילים כדי לקבל עליו עומ"ש).

ויש ראשונים מעטים הפוסקים דמדאורייתא החיוב הוא לקרוא את כל פרשת "שמע".

ויש שיטת יחיד בלבד של ה"אהל מועד" הפוסק דמדאורייתא החיוב הוא לקרוא את כל פרשת "שמע" ואת כל פרשת "והיה אם שמוע".^א

© 14467 netur

לענין פרשת ציצית - פשוט דלכו"ע חיוב קריאתה הוא רק מדרבנן

ורק הפסוק האחרון שבה - שיש בו הזכרת יציאת מצרים - הוא מדאורייתא משום החיוב מן התורה להזכיר את יציאת מצרים כל יום (והזכרת יציאת מצרים בלילות אם גם היא חיובה מדאורייתא או רק מדרבנן^ב - נחלקו בזה הראשונים והפוסקים), אלא שמן התורה אין חיוב לקרוא דוקא פסוק זה, אלא בכל הזכרה של יציאת מצרים סגי. מדאורייתא זמן הזכרת יצי"מ של יום הוא כל היום, ומדרבנן יש להזכירה לכתחילה בתוך זמן ק"ש דהיינו עד סוף ג' השעות.

א. **ומה שיש שפירשו בדעת הרמב"ם דס"ל ג"כ הכי**, הוא משום שלא ראו את פירוש הרמב"ן והרא"ה והרשב"ץ לדברי הגמרא "בפסוקא קמא צערן טפי לא תצערן" ולכן לא העיזו להקל ולפרש את דברי הרמב"ם פ"ב ה"ג כפשוטם, אבל אחרי שנתברר בבירור מוחלט שגם הרמב"ם פירש כרמב"ן וסיעתו (וכדכתב בספר "הבתים" בפירוש הרמב"ם) מבואר מהרמב"ם דס"ל כרוב הגדול של הראשונים דהחיוב מדאורייתא הוא רק קריאת הפסוק הראשון.

וגם בלאו הכי מה שרצו לפרש ברמב"ם דס"ל דכל פרשת שמע וכל פרשת והיה אם שמוע חיובם מדאורייתא ממש"כ בפ"א הלכות א' ג', פירושם ברמב"ם שם איננו נכון כמו שהוכחנו בפנים בהרחבה.

ב.

הטור בשם רבי יהודה החסיד והב"י והרמ"א והגר"א - פוסקים דמדאורייתא כל החיוב הוא לקרוא רק את הפסוק "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד" בלבד. והם לא חוששים כלל לדעות החולקות.

ולפי מה שנתברר דזו היא אכן הדעה של הרוב הגדול של הראשונים, כולל הרמב"ם, פסק זה מבואר היטב.

המג"א וה"משנה ברורה" - פוסקים **בסתמא** כדעת הב"י והרמ"א הנ"ל, אלא שהם מביאים את הדעה הסוברת שהחיוב מן התורה הוא לקרוא את כל פרשת "שמע" כדעת **"יש אומרים"**, דהם סוברים שמצד חומרא, ולא מעיקר הדין, יש להחמיר ולחוש לדעה זו. וכן חששו לדעה זו להחמיר הרבה אחרונים.

ולפי מה שנתברר בסי' ח' דכמה מהראשונים סוברים כן, אף שהם מיעוט ראשונים ממש, אכן ראוי לחשוש להם לחומרא בדאורייתא.

ג.

הטור והב"י והרמ"א והמג"א והגר"א אינם חוששים כלל לדעה הסוברת דהחיוב מן התורה כולל גם את קריאת פרשת "והיה אם שמוע". ה"משנה ברורה" פוסק ש"יותר טוב" לצאת גם ידי דעה זו, וכע"ז פסק גם הגר"ז (בשו"ע הרב סי' נ"ח ס"א) שכתב: "ובעל נפש יחמיר **לעצמו**" לחשוש לדעה זו.

ויש אחרונים אחרים (החיד"א, ה"כף החיים, ועוד) שחוששים לחומרא מעיקר חששא גם לדעה זו.

אולם, כנ"ל (אות א') נתברר דשיטה זו - שגם פרשת "והיה אם שמוע" חיוב קריאתה מדאורייתא - היא שיטת יחיד בלבד בראשונים (של ראשון לא מפורסם - עי' ב"י יו"ד סי' ק"ה ס"ט) נגד כל הראשונים ממש, שכולם חולקים על זה.

ומה שיש אחרונים כנ"ל שחששו לשיטה זו, נראה דהוא בעיקר משום שראו ש"הפרי חדש" וה"מנחת כהן" למדו כן בדעת הרמב"ם. אבל אחרי שנתגלה פירוש הרמב"ן והרא"ה והרשב"ץ לגמרא י"ג ב' "בפסוקא קמא צערן טפי לא תצערן" ונתברר בבירור מוחלט שגם הרמב"ם פירש כפירושם (וכדכתב ב"ספר הבתים" בפירוש הרמב"ם) וממילא מבואר מהרמב"ם שגם הוא סובר שרק פסוק ראשון חיובו מן התורה, נראה שמעתה גם האחרונים הנ"ל יודו שאין לחשוש כלל לשיטה זו הסוברת שגם קריאת "והיה אם שמוע" חיובה מדאורייתא, שהרי כנ"ל היא

שיטת יחיד בלבד בראשונים (של ראשון לא מפורסם) נגד כל הראשונים ממש כולל הרמב"ם שכולם חולקים על זה.

אוצר החכמה

לכן, ברור שהעיקר להלכה כטור וב"י ורמ"א והמג"א והגר"א שאין לחשוש כלל לשיטה זו.

ד.

(א) חלקי הק"ש שחיוב קריאתם הוא רק מדרבנן, יוצאים י"ח בקריאתם בשעת הדחק או בדיעבד, גם אחרי הג' שעות, עד סוף זמן ברכות ק"ש. וזה דוקא אם כבר יצא י"ח קריאת הפסוק הראשון בתוך הג' שעות. וזה מוסכם לכל הפוסקים.

(ב) הקורא ק"ש בלי ברכותיה לפני התפילה, כי רואה שלא יספיק לקרותה אח"כ עד סוף הג' שעות, צריך לקרוא רק את חלקי הק"ש שחיוב קריאתם מדאורייתא (כולל בשכמל"ו), אבל את חלקי הק"ש שחיובם רק מדרבנן **צריך הוא לקרוא דוקא רק אחרי הג' שעות עם ברכות הק"ש**, כדי שלא לנתק את ברכות הק"ש מק"ש של חיוב. וזה מוסכם לכל הפוסקים.

(ג) מי שקרא ק"ש של ערבית לפני צאת הכוכבים, צריך לחזור אחרי צאה"כ על כל הק"ש - גם על חלקי הק"ש שחיוב קריאתם רק מדרבנן. כך פסקו השו"ע והאחרונים.

דכיון דהקדים לקרוא את חלקי הק"ש שחיובם רק מדרבנן בזמן שעדיין אינו יכול לצאת י"ח קריאת עיקר הק"ש שהוא הפסוק הראשון שיש בו קבלת עומ"ש, נקטינן בזה להלכה שגם י"ח קריאתם לא יצא (כקושיית תוס' והרא"ש, ודלא כרש"י והרשב"א).

ה.

פשוט, כנ"ל אות א-ב, שהשיטה המרכזית בראשונים ובפוסקים היא דכל החיוב ק"ש מדאורייתא הוא רק הפסוק ראשון בלבד. ונהי דיש פוסקים שחוששים להחמיר טפי כנ"ל, אבל כו"ע לא פליגי דודאי אי אפשר **להקל** נגד השיטה המרכזית הזו.

משיטה מרכזית זו יוצאת גם חומרא, משום דלשיטה זו כל שאר הק"ש חיובה רק מדרבנן וממילא סוף זמנה של כל שאר הק"ש איננו לפי"ז בסוף הג' שעות, אלא מאוחר יותר - בסו"ז ברכות ק"ש, ונמצא להלכה למעשה כדלהלן:

דמי שכבר יצא ידי חובת קריאת הפסוק הראשון של ק"ש בתוך הג' שעות, ועדיין לא קרא את שאר הק"ש וכבר עברו הג' שעות, פשוט שחייב הוא לקרוא את כל שאר הק"ש בתוך השעה הרביעית, ואם כבר עברה השעה הזו חייב לקרותה עד חצות היום, ואם כבר עבר חצות חייב לחשוש לשיטת הרמב"ם וסיעתו שהיא שיטת רוב הראשונים (הסוברים שסו"ז ברכות ק"ש הוא כל היום וממילא אליבא דידהו גם סו"ז חלקי הק"ש שחיובם רק מדרבנן הוא ג"כ עד סוף היום) ולכן חייב הוא לקרותה עד סוף היום, וכל זה חיוב גמור מעיקר דין חובת ק"ש עם חיוב הדקדוק באותיות וכו', ולא הידור בעלמא.

וכל זה כנ"ל דוקא אם כבר יצא י"ח קריאת הפסוק הראשון בתוך הג' שעות.

הגה"מ

1.

להלכה למעשה, הקורא ק"ש בלי ברכותיה לפני התפילה כי רואה שלא יספיק לקרותה עד סוף הג' שעות - איזה חלקים מהק"ש עליו לקרוא לפני התפילה, ואיזה חלקים עדיף שיקרא דוקא רק אח"כ עם ברכות הק"ש?

נתברר בסי' י"ג דאף שאפשר לעשות בזה כאחת מג' האפשרויות דלהלן, הנכון יותר הוא לעשות כאפשרות א' מהטעמים שנסכם כאן.

אפשרות א) לקרוא לפני התפילה בתוך הג' שעות רק עד סוף פרשת "שמע". ואת כל שאר הק"ש כולל הזכרת יצי"מ לקרוא דוקא רק אח"כ בק"ש שיקרא עם ברכות הק"ש.

כן הוא אליבא דגדולי הפוסקים — הטור, הב"י, הרמ"א, והמג"א.

דס"ל שאין לחשוש כלל למ"ד ש"והיה אם שמוע" חיובה מדאורייתא. ואכן כן עולה מהבירור היסודי של דעות הראשונים בזה, כנ"ל אות ג'.
וס"ל דאת כל שאר הק"ש שחיובה רק מדרבנן, וגם הזכרת יצי"מ, יש לקרוא דוקא רק אח"כ בק"ש שיקרא עם ברכות הק"ש כדי שלא לנתק את הק"ש של חיוב ואת הזכרת יצי"מ שבה מברכות הק"ש.

אפשרות ב) לצאת י"ח קריאת כל הק"ש כולה לפני התפילה בתוך הג' שעות, כולל הזכרת יצי"מ בפסוק האחרון שבק"ש.

כן היא דעת ה"פרי חדש" ועוד אחרונים.

דלענין "והיה אם שמוע" הם חוששין למ"ד שגם היא חיובה מדאורייתא. אולם לעיל באות ג' נתבאר דלאחר הבירור היסודי של דעות הראשונים בזה נראה שגם

הם יודו שאין לחשוש לזה, וממילא אדרבה, יש לקרוא את "והיה אם שמוע" דוקא רק אח"כ בק"ש שיקרא עם ברכות הק"ש כדי שלא לנתק את הק"ש של חיוב מברכות הק"ש.

ולענין פרשת ציצית - סוברים אחרונים אלו שגם בנידון דידן צריך להזכיר את יצי"מ לכתחילה בתוך הג' שעות. אולם בסימן י"ב נתברר כנ"ל דגדולי הפוסקים הטור, הב"י, הרמ"א, והמג"א, פליגי על זה וסברי שאין לנתק את חיוב קריאת פרשת ציצית והזכרת יצי"מ שבה מברכות הק"ש.

אפשרות ג) לקרוא לפני התפילה בתוך הג' שעות רק עד סוף פרשת "שמע". אבל גם להזכיר אז את יצי"מ ע"י קריאת הפסוק "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם כו'".

מי שעושה כן שפיר אינו חושש למ"ד ש"והיה אם שמוע" חיובה מדאורייתא. אבל סובר כאחרונים הנ"ל שגם בנידון דידן צריך להזכיר את יצי"מ לכתחילה בתוך הג' שעות - דלא כדעת גדולי הפוסקים הנ"ל בזה.

ז.

לפי הנ"ל (אות ג,ו) דאין לחשוש כלל לשיטה שפרשת "והיה אם שמוע" חיוב קריאתה מדאורייתא, יש עוד נפק"מ לדינא למעשה, כדלהלן:

הקורא ק"ש עם ברכותיה ורואה שנשאר לו רק זמן מועט ביותר עד סוף זמן ק"ש דהיינו עד סוף הג' שעות, ויש לו שתי אפשרויות, **או א)** לגמור עד סוף הג' שעות רק את קריאת כל פרשת "שמע" אבל במתינות עם דקדוק אותיותיה והפרדה בין הדבקים וכו' כפי שמחייבת ההלכה, **או ב)** לגמור עד סוף הג' שעות את כל הק"ש, או עכ"פ את פרשת "והיה אם שמוע", אבל אז יצטרך לקרוא במהירות רבה בלא דקדוק באותיותיה וכו', **להלכה למעשה יש לעשות דוקא כאפשרות א',** כי רק בפרשת "שמע" ראוי לחשוש למ"ד שחיוב קריאת כל פרשת "שמע" הוא מדאורייתא, אבל בשאר הק"ש שחיוב קריאתה הוא רק מדרבנן יכול לצאת י"ח קריאתה גם אחרי הג' שעות - כנ"ל אות ד'.

ורק יש להוסיף דמיד בסיום פרשת "שמע" ישתדל להספיק לומר בתוך הג' שעות רק את הפסוק של יצי"מ "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם כו'" כי מדרבנן לכתחילה צריך לצאת י"ח הזכרת יצי"מ בתוך הג' שעות.

וכל זה הוא כשקורא את הק"ש עם ברכותיה, כנ"ל. דאם קורא אותה לפני התפילה בלי ברכותיה משום שרואה שלא יספיק לקרותה אח"כ עד סוף הג' שעות,

